

PRZEZRZEĆ (322) *vb pf*

przeźrzeć (94), **przejrzeć** (106), **przejrzeć** (78), **przejrzeć** (2), **przeźrzeć** (1), **przezrzeć** (1), **przejrzeć** (1), [**przejrzeć**], **przeźrzeć a. przezrzeć** (27), **przejrzeć a. przejrzeć** (8), **przejrzeć a. przejrzeć** (2), **przeźrzeć a. przezrzeć** (2); **przeźrzeć BierEz, KromRozm I, KromRozm II** (2), **RejWiz** (3), **RejZwierz, SienLek** (3), **GórnDworz** (2), **HistLan, WujJudConf, GórnTroas**; **przejrzeć LibLeg, LibMal, RejJóz** (7), **RejKup, HistAl, MurzHist, MurzNT** (10), **MrowPieś** (3), **GliczKsiąż** (2), **KrowObr** (5), **OrzQuin, RejZwierc, BudNT** (5), **PaprPan** (2), **SkarJedn, SkarŻyw** (8), **ZawJeft, PowodPr, SkarKaz** (3); **przejrzeć BielSpr** (2), **CzechRozm** (5), **KarnNap, KochPs** (2), **NiemObr** (2), **KochFr, KochPieś** (2), **ArtKanc** (2), **GostGosp, GrabowSet** (6), **KochFrag, KołakSzczęśl, JanNKar, CiekPotr, CzachTr** (3), **ZbylPrzyg**; **przeźrzeć a. przezrzeć OpecŻyw** (5), **PatKaz II** (3), **PatKaz III** (2), **FalZioł, BielŻyw, WróbŻołat** (2); **przejrzeć a. przejrzeć BudBib**; **przejrzeć a. przejrzeć Prot**; **przeźrzeć : przejrzeć : przejrzeć : przejrzeć : przeźrzeć : przezrzeć : przejrzeć : przeźrzeć a. przezrzeć : przejrzeć a. przejrzeć : przejrzeć a. przejrzeć : przeźrzeć a. przezrzeć PatKaz I** (-:-:-:-:-:-:2:-:-1), **RejPs** (-:-:-:-:-:-:1:10:-:-1), **Diar** (1:1:-:-:1:1), **LubPs** (1:1), **Leop** (1:-:9:-:-:1), **BibRadz** (-:-:-:-:-:-:-:1:1), **BielKron** (4:19:1), **Mącz** (5:1:13:1:-:-:-:1:3), **RejAp** (7:4), **RejPos** (54:12:1), **WujJud** (-:1:1), **MycPrz** (-:2:-:-:-:-:-:1), **LatHar** (2:-:4), **WujNT** (1:10:15:-:-:-:-:-:1), **SarnStat** (2:-:1), **KlonKr** (-:-:1:-:-:-:-:-:1).

Pierwsze e jasne (w tym 3 r. błędne znakowanie MurzNT); -eć (18), -eć (3) MurzNT, KochPs, KochFr.

inf przeźrzeć (75); -eć (18), -eć (3), -(e)ć (52). ♦ fut 1 sg przeźrzę (1). ♦ 2 sg przeźrzesz (10). ♦ 3 sg przeźrzy (13). ♦ 1 pl przeźrzemy (1). ♦ 3 pl przeźrzą (4). ♦ praet 1 sg m przeźrzałem, -m przeźrzał (10), ja przeźrzał Mącz 373b (1). ♦ 2 sg -eś, -ś przeźrzał (7). ♦ 3 sg m przeźrzał (113). f przejrzała (1). n przejrzało (2). ♦ 1 pl m pers -smy przeźrzeli (2) KrowObr, SienLek, -chmy przeźrzeli (1) WujJud. ♦ 3 pl m pers przeźrzeli (3). subst przejrzały (3). ♦ plusq 3 sg m był przeźrzał (18). ♦ 3 pl m pers byli przeźrzeli (3). ♦ imp 2 sg przeźrzy (15). ♦ [3 sg niech przeźrzy.] ♦ con 1 sg m bych przeźrzał (3). ♦ 2 sg m byś przeźrzał (4), by ty przeźrzał (1) ZawJeft. ♦ 3 sg m by przeźrzał (8). ♦ 2 pl m pers byście przeźrzeli (2). ♦ 3 pl m pers by przejrzeni (3). ♦ impers [praet przejrzało się.] ♦ con by przeźrzano (1), [by się przeźrzało]. ♦ part praet act przeźrzawszy (17).

Sł stp: przejrzeć, przejrzeć, przejrzeć, przeźrzeć, przeźrzeć, Cn: przejrzeć, Linde także XVII – XIX w.

1. *Odzyskać wzrok; videre PolAnt, Vulg; respicere Vulg (73) : Y ífedl ij vmyl íie ij przezrzál doftatecznie/ ij przyífedl zafię widzátz. OpecŻyw 63, [61]v [2 r.], 153v; PatKaz II 61; Potym zaśię włożył ręce na oczy iego/ i vczynił to że przéirzál (marg) go przeirzéc (-) I íeft ku zdrowiu przywrócon MurzNT Mar 8/25; Zaśię tedy pytali go i Pharifeufowie iakoby przéirzál/ A on im powiedziál/ Błota mi włożył na oczy/ i vmyłemśię/ i także widzę MurzNT Ioann 9/15, Mar 8/25, 10/51, 52, Ioann 9/11, 19; Iezus zaś rzekł do niego: Przejrzy/ Wiará twoiá ciebie zdrowym vczyniá. Leop Luc 18/42, Luc 9/18, 18/43, Ioann 9/11, 15, Act 22/13; [królowa Kunegundis] po śmierci wielkie cudá czyniá/ iáko piízá/ iż [...] opátrzyłá dobrym mieniem vbogie/ íześdziefiát flepych przeyrzáło/ piędziefiáth więźniow wybáwiá BielKron 367v, 98, 343, 344; RejAp 44, 45; RejPos 66v, 283; BudNT Ioann 9/15, 18; Potym [św. Wilhelm] vprośiwízy íobie v Páná Bogá przywrocenie oczu/*

iż przejrzał: wracał fię do Hieruzálem *SkarŻyw* 167, 16, 82 [2 r.]; Niech będą zácimione oczy ich áby nie przejrżeli [*ne videant*] *WujNT Rom* 11/10, *Matth* 20/34, *Mar* 8/25, 10/51, 52, *Luc* 18/41 (15); ZYEMOMYSLAW, Syn Miefzko ślepo fie mu zrodził: Ale ná Miánowinách przejrzał *KlonKr* A2v, B4v; [*SkarKaz* 101 (*Linde*)].

W przeciwstawieniach: »być ślepym (4), niewidomym ... prze(j)źrzeć« (5): Niewierzátz ielfcze żydowie temu/ áby on był flep a przezrzál/ Wezwali iego rodzitzow/ ij poczęli ijch pytatż *OpecŻyw* 63v; Nieuwierzyli tedy żydowie o nim/ że by niewidomem był á przeirzál [*quia caecus erat et vidit*] *MurzNT Ioann* 9/18; *Leop Ioann* 9/18; *BudNT Ioann* 9/18; *WujNT Ioann* 9/18.

Fraza: »przejrzały oczy« (1): Iesus vlitowawłszy fię ich/ dotknął oczu ich: á nátychmiałt przejrżeli (*marg*) przejrzały oczy ich. (-) [*Et confestim viderunt*] y ízli zá nim. *WujNT Matth* 20/34.

Zwrot: »na oko przejrzyć« (1): y żegnáiąc trzy kroć oko/ wnetże ná nie młodzieniec on przejrzał. *SkarŻyw* 454.

Szereg: »przeźrzeć i widzieć« (1): anyol dal mu rozumycz yłż myal przeźrzech y uydzyecz zbauyczyela łzwyata y panna matka [*lege*: pannę matkę] yego *PatKaz II* 61v.

Przen (16) : Rátz Pánie Wízechmogący z otzu łuskę zedrzeć ludu temu áby kiedy przejrzał y ná wieki niezginął *KrowObr* 199v; Dziękuiemy Pánu Bogu/ iż nam otzy náłze otworzył/ izełmy przejrżeli/ wálze błędy y bálwochwálftwá obatzyli *KrowObr* 220, 107v; *BielKron* 139; *BudNT Matth* 7/5, *Luc* 6/42; *NiemObr* 165; wezwałęś mię do cudowney twoiey śwíatłóści. y otom iuz przeźrzál. *LatHar* 568; *WujNT Matth* 7/5, *Luc* 6/42; *SkarKaz* 273.

przejrzyć ku czemu (1): obłudny człowiecze wymi przedzyi trám zoka łwégo/ á tedy przeirzyłż ku wyięciu trzáski zoka brata łwégo. *MurzNT Matth* 7/5.

W połączeniu szeregowym (1): gdyż to wiełż iż my bez twoiey śwíetthey pomocy áni przeźrzeć/ áni fie obaczyć/ áni łobie nic pomoc nie możemy/ iedno iáko flepi záwždy leść muśimy w thy márne á łmrodliwe doły łprofnego śwíatá *RejPos* 173.

W przeciwstawieniu: »zabłądzić ... przejrzyć« (1): [*donatyści mówią*:] W Niemcách Pan Bog náłzych czálów prawdę y śwíatłóć Ewángeliey łwoiey wzniećić y okázác raczył. Wízyłey [!] zábłądzili/ mychmy dopiero przejrżeli. *WujJud* 117.

Zwrot: »z ślepoty przejrzyć« (1): Bo gdy thy będziefz raczył [...]/ nápućifz ty tey wodki [*tj. nauki śwíetnej*] do oczu do náłzych/ że łnádnie s łlepoty tey náłzey przejrzyć będziemy mogli/ á przypátrzyć fie tobie Pánu łwemu *RejAp* 45.

Szereg: »przeźrzeć a obaczyć« (1): Iż lud ten ktory od wiela czálów był w ciemnołciach/ przeźrzy á obáczy śwíatłóć wielką. *RejPos* 209.

a. [*Odzyskać przytomność*: Czemsz tak barzo omglála, bacz posylona a przemow do syostr twoych, A gdy przejrzała, tedy rzekła opaczycha Panye Iesv Cryste vszdrow dzyewka twoya *ŻywEufr* 78.]

2. Obserwując, oglądając zapoznać się (37) :

przej(ź)rzeć co (4): Połłał tedy Moizelż dwánałcie kłiążát Izráelłkich/ s káždego narodu iednego/ y rokazał im áby przejrżeli miałt połózenie/ ludzi/ y požytki/ á przyniełli owoc z oney zyemie iáki. *BielKron* 40, 40, 459v; z nienagłá ćicho vff zá vffem wyieźdżał ná mieyłce gorzyłte/ álbo padolne/

álbo w chrofty gęfte/ álbo zá iákíe błóthá/ przeýrzawłzy przed tym ono mieýłce dobre *BielSpr* 26v; [ZapWpolActCon 1536 9/58].

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): rádźili niektorzy/ áby pierwey przechodniowie łzli w máłym poczcie á przeýrzeli y przewiedzieli/ kthorymby obyczáiem á kędy lud wielki miał łie położyć/ gdyż thám z wielkim ludem trudny przechod *BielKron* 246v.

Szereg: »przejrzeć i przewiedzieć« (1): *BielKron* 246v cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*.

Przen (5) :

Zwroty: »przeźrzeć (aż) do serca« [szyk zmienny] (3): Słuchayże teraz á práwie przeźrzy do łercá Apoštołá onego łwiętego/ gdy ogládał ony rány á ony znáki męki Pána łwoiego *RejPos* 120v, 208v [2 r.].

»przeźrzeć serce« (2): Przeźrzyłz też záłię łerce á myłł Bogá oycá niebieskiego *RejPos* 107, 107.

a. *O tekście: przestudiować; decurrere, legere, perlegere* *Mącz* [co] (24) : Przithym połlowye náłfy przeýrzá thy articuli, kthore łzą nam od połlow zyemye podolłkyey náłfeymye podany *LibLeg* 7/11v; Połłowie spisek on o egzekucyji odłózeniu ku sobie wzięli, aby ji lepiej przeźrzeć mogli *Diar* 31, 38, 55; vkazał im Gránwellanus kłięgi [...] á ták powiedział yż to wolá Cełárłka łeft/ ábyłcie łe przeýrzeli/ á obáczyli coby łie w nich komu niepodobáło *BielKron* 218v; [W księgach *Interym*] były niektóre ártýkuły łuterłkie/ przeto łe połłano ná ołtátek Pápieżowi przeýrzeć/ łełli łie mu ták podobáć będzłe. *BielKron* 232v, 208v; *Cursim legere, Przebieżec/ Przeýrzec. Mącz* 74a, 193d; Ty łekárłtwá do pierłł/ iákołmy przeźrzeli łą połpolite y výtne *SienLek* 86, a4; *BielSpr* 26v; Byłmy byli czuyńi/ mogliłmy dawno łzkoły Rułkie mieć/ á włzjtłkie píłmá Rułkie przeýrzeć *SkarJedn* 381; *KołakSzczęłł* A4v; *SarnStat* 316; [OrdunekGórn 24].

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): trzebá ná łutro przeýrzeć co łię wkołłcie czytác y łpiewác ma. *SkarŻyw* 507; [Przy kazdym zápiłie żupńik przyłłomnym być ma, a te stare y nowe gory iáko łch dopułłłł podle frystowney ceduły przeızdrzec, kiedy łie poczęło *OrdunekGórn* 22].

Zwroty: »z pilnołciá, pilno przeý(ż)rzec« (3:1): *Diar* 38; *Perlegere oculis Vergilium, Dobrze á s pilnołciá przeýrzec. Mącz* 188b; *BudBib* c2; ten łwoy przekłád Theologom do tego náznáczonym/ ku rozłádzłeni y popráwiem podał. Ktorzy gi záłie z pilnołciá przeýrzeli *WujNT przedm* 3.

»ná prędcę przeýżrzeć« [szyk zmienny] (2): *Decursa abs te haec sunt breviter, Ná prętełł to przebieżáł/ Przeýżrzáł. Mącz* 74b, 74a.

Szeregi: »przejrzeć i obaczyć« (1): áby przeýrzawłzy y obatzywłzy vłtáwy wáłze/ ktore łie s łłowem Bożym niezgadzáiá/ ná łthronę pretz odrzucili *KrowObr* 203v.

»prze(j)żrzeć a przeczcić, [przeciýć i przeýżec]« (1): z tych człtérzech Ártýkułów przyłłięgi, łdą [...] officia królewłkié: [...] czym do koźdęgo rołłtropnęgo czytelniká *iudicium*, gdy do końca przeźrzy á przeczci, áppeluię. *SarnStat* 25; [My Rada myáłta Poznańłkyego Przeczethłzi y przeızawłzy prze y odeprze Zalobey othpowiedz vyrozumyeli y nályezly *ZapWpolActCon* 1547 13/176v].

b. *O pogłádach: zbadać* [co] (1) : ále áby rádńey Pápież wyładził ná to kilka łudzi vczonych prawđziwych coby nikomu niełłogowáli rzecz włzjtłkę przyáciłłłkim obyczáiem przeýrzawłzy/ Łuterá przełłtrzegłi *BielKron* 196.

c. *Dostrzec, zauważyć [co gdzie] (1)*: [Anachars] tam w Atenach był przezrzał miedzi greki niektóre nie íprawne rzeczy ktorim íe bardzo dziwował *BielŻyw* 23.

d. *Dopilnować [czego (po przeczeniu) przez kogo] (1)*:

Zwrot: »oczyma swemi [= *osobiście*] przejrzyć« (1): Kto máiętności oczymá íwemi nie może przejrzyć/ iuż musí przez íługę *GostGosp* 1.

3. *Ogarnąć wzrokiem; oculis terminare Cn (8)*: Tanta celeritate ut visum fallant, Tákíey przętkości że yeden łatwie przejrzyć, może. *Mącz* 117a.

Przen (2):

Fraza: »oko nie przejrzy« (2): *SkarŻyw* 3; Oko nie przejrzy/ y vcho nigdy nie ílycháło: íákíe nam dobrá zgotował P.Bog *SkarKaz* 638a.

a. *Zwrot*: »(oczyma, [okiem]) prze(j)rzeć nie moc [czego], [czego] nie przejrzyć« = *czegoś jest bardzo dużo, coś jest bardzo wielkie (3:2) (5)*: XErxes gdy woýfká wórzał/ dziwnie rozšírzyzony/ Ze ich oczymá przejrzyć nie mógl ná wíże ítrony. *RejZwierz* 33v; Ogárnęły mię niezliczone niezczęćcia/ á poimáły mię złoćci moie ták íżem ich przejrzyć nie mógl [*et non potui videre*] *BibRadz Ps* 39/13; Trofki mię/ ktorých nie przejrzyć/ zyęły. *KochPs* 59; A šíérokości morzá nie przejrzymy. *GórnTroas* 68; íeft woýfko nieprzyiaćielkie wielkie/ żeś mj go oczymá przejrzyć nie mógli *CzahTr* D3v; [Widziałem, ale nie mógl przejrzyć Liczby wielki męczenników wiedzieć. *DramStp* I 633; Potym też Moókwá íełá íe ukázowác/ ktorých náózy okiem przejrzyć nie mógli. *BielKron* 1597 615].

4. *Spojrzyć, popatrzeć; suspicere PolAnt; respicere Vulg; despiciere, videre Cn (3)*: [Jezus] plunáwízy na oczy íego [niewídomego] i włożywízy nań ręce pytał go íełliby co wídział [!]. A on przeirzáwízy (*marg*) weirzáwízy (–) rzekł/ wídzę ludzie/ Bo íakoby drzewa wídzę ty ktorzy chodzą *MurzNT Mar* 8/24.

przejrzeć na kogo (1): y ítoiąc rzekł mi: Sáwle bráćie/ przejrzy [*cf* *znac* 1.]. Tedy teyże godziny przejrzałem nań. *Leop Act* 22/13.

Przen: Wziąć w opiekę [na kogo] (1): Alboć pan Bog iuż też przejrzał na nas w náózey nędzy *RejÍóz* N6v.

5. *Widzieć poprzez coś, na wskroś, to co jest po drugiej stronie, być przejrzystym [inf bezpodmiotowo; kogo, co] (3)*: (*nagł*) Alabaóter. (–) KAmień íełth z rodzaíu marmurow/ [...] Ten kamień kthori bywa w Capadocij nalezion niebiały/ íeft nagorózy, Nalepízy íeft ktori ma barwę miodowá: kthorego nie barzo przejrzyć *FalZioł* IV 47c; (*nagł*) Ná lipę. (–) PRzypátrz íię/ goóciu/ íáko on ííft móý zielony Prędko wwiádl/ á iuż mię przejrzyć z káždéy ítrony *KochFr* 93.

Zwrot: »na obie stronie przejrzyć« (1): A gdy przyiechał [*Aleksander biskup niceński*]/ popadłá go tháka niemoc íż wíózytki wnętrznóóci z niego wyplýnęły/ ták íż go byóło ná obie ítronie przejrzyć. *BielKron* 155.

6. *Przeoczyć, pominąć (4)*: [I z tego jego listu, i z inych znakow ja sie nadziewam, íż wózytko w Polóczy, da íi Bog *cedet ex animi nostri sententia*, jedno o to Pana Boga proóić i samym sie o to przyczyniać, by sie – co Panie Boże racz strzec – (z) strony naszej nie przejrzaóo *ListyPol* II 1548 23.]

[*przejrzeć co*: Omyłności druku/ ná prętkiem przeczytaniu tych kóóó obáczoné/ A co by íie przeirzaóo cnotliwego czytelnika rzecz íeft/ za złé tego niepoczytać. *MurzNT* A5.]

przeźrzeć czego (2): *KromRozm I* H4; nąpifał kłyęgi [...] gđzye omyłki swoie ták wnąuce/ yáko w wykłádányu piłmá wypifuye. Y drudzy przedfyę po nim yeficze nyeco obaczyli/ czego on przeźrzał. *KromRozm II* q2.

przeźrzeć co a. czego (po przeczeniu) (2): *SarnStat* 954; [ále ten drugi zásię/ y we dnie y w nocy prácował/ włyftkich infzych powinności zániechawłzy/ w táy sie tylko láméy poczuł/ czyháiąc ná pogodę/ żeby sie iáka do oddánia otworzyłá/ á żadný żeby nie przeźrzał. *SenekaGórn* 346]. *Cf Ze zdaniem dpoelnieniowym*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Tego okiem nie przeyrzą co po błocie brodzi *PaprPan* T2.

Zwrot: »okiem nie (moc) przejźrzeć« = *nie zlekceważyć* (2): *PaprPan* T2; [przeciwko którym rzeczom tj. kupowaniu prawa] w króleſtwie náłzym wołánié powłtáło/ y tákowa chytrość okazáła sie/ czego Máieftat náłz zá tym wołaniem niemógł okiem przezyźrzeć/ y tego ciérpieć *SarnStat* 954.

7. *Wybrać; praeordinare Mącz, Vulg; praedistinare Mącz; praescire Vulg [kogo, co]* (55) :

przeźrzeć na co (2): á [Jezus] widząc co było w Pietrze y co zniego być miáło/ łłowem go onym przywitał [...] to iefł Piotr álbo głowá y opoká: dáiąc znác iáko go iufz był ná nawyźłzy wrząd kościelny przeyrzał. *SkarŻyw* 596. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Lech powiedział [...] ia wam dáię zá páná Kroká Hethmaná wálzego/ ktorego iefłcže zá żywotá moy miły brát ná to przeyrzał/ áby wálzym pánem á ſprawcą dobrym był. *BielKron* 318.

Zwrot: »przeźrzeć sobie« [szyk zmienny] (2): Rzekł Abráám: Pan Bog przeyrzy ofiárę ſobie ſynu moy *BielKron* 12v; Iam téz rzeczy iego [wydawcy] poprówuiąc/ muſiáłem tego ſtrzedz/ abych mu tám w iego rzecz nie włtąpił/ á moim rozłzérzánim iego vmyłtu nie zácmił: przetom tu ſobie ofobliwé mieyfce przeźrzał/ gdziebych ofobliwá rzecz o ták rzeczy potrzebny vczynił *SienLek* Vvv2v.

a. *O Bogu: przeznaczyć do bycia kimś, wypełnienia jakiejś roli lub do określonego losu wiecznego [kogo, co [= społeczność]]* (51) : *RejPs* 72, 154v; Bo iufz pan Bog twe [człowieka] ſprawy kiedy cie tak przeyrzał Zawzdy na włzytko dobre ſnadz będzie obracał *RejJóz* Q; *KrowObr* 53v; Praedistinare, id est, praeordinare, verbum est, quo soli Ecclesiastici Doctores utuntur, Przezyźrzeć/ Wybrać przed tym. *Mącz* 83b; *RejPos* 154, 240v, 280v; Pánie Boże day tym włzytkim/ ktoreś przezyźrzał/ w czás vznánie/ y vpámieťanie *NiemObr* 166; *WujNT Rom* 11/2, Bbbbbbb3, Cccccc3v; [Bog teraz opowieda włzem ludźiom włzędy pokáiánie. Ponieważ poſtanowił dzień/ ktorego ma ſędzić ſwiát w ſprawiedliwoſci/ przez męža/ ktorego przeyrzał. *BudArt* V2v].

przeźrzeć do czego (1): widził iáko sie on z niewierniki á s ſprzećiwniki ſwemi obchodzić raczy/ kthore przeźrzał do łálki á do miłofierdzya ſwoiego *RejPos* 284v.

przeźrzeć k (u) czemu (3): *PatKaz I* 11; *LubPs* Q2v marg; Iż ktore przeyrzał k łálce ſwey/ tych do niey wezwáł/ á wezwawłzy y vbłogoſłáwił y połwięcił. *RejPos* 74; [Ktore więc pan Bog ku żywotowi wiecznemu przeirzał/ ty tefz ſpoſobył/ aby wyobrazeniu/ ſyna iego podobni byli *UstKoſciel* 75].

przeźrzeć na co (4): Pewienkiem ia żeć mie on [Bóg] nigdy nie przebaczy/ A nacz mię przeźrzał iſcieć tego nie zináczy. *HistLan* F5v; *RejPos* 184; *WujJud* 217v; Iefłcžeć było dwudźiefte nie nádefłło láto/ Gdys wtákowy łtan przyłzłá Bog cię przezyźrzał ná to *ZbylPrzyg* B3; [Ale rada boża trwa na wieki/ y myłli ſercza iego trwaiá/ z iednego rodzaju w drugi, Rada Boża iż nas ſtworzył, odkupił,

na zbawienie przezrał *WróbŻołt* 73 (*Linde*); A by to co dobre obroć Krolowi nálezmu Boże/ co wżyftkim władniez [...] y ná coś go łam przezrał dopomoż mu tego. *ZbyłDroga* Bv; *SkarŻyw* 610 (*Linde*); W czym fię zdumiewać mamy nád taką mądrością y dobrocią iego/ iż o swoich ktore ná chwałę swoię przezrał/ nie tylo wie y one policzył: ále takie iefzcze przed łtworzeniem światá obmyślanie o nich/ y zgotowanie im takich dobr czynił. *SkarKaz* 588].

przeźrzeć za kogo (1): IEzu/ ktorys naświętlzą P. Máryą przedwiecznie zá mátkę łobie przeźrzeć/ y obrác miłościwie raczył. *LatHar* 548.

przeźrzeć kim (1): Pan nález s tą nowiną napirwey połał onę pokorną dzyeweczkę swoię/ ktorą był łobie z dawná mátką przeźrzeć á obrác raczył. *RejPos* 305.

przejrzeć na czym (1): nie dofyćze tobie ná tim rozeznác łobie dobrodzieiftwo á wołá páná łwego/ á zołtác ná tym z wolną myłłá á s poćciwością// ná czym cie on z łálki łwey przezrzeć á połtánowiec raczył *RejZwierc* 190v.

przeźrzeć gdzie, dokąd [= *aby ktoś był gdzieś*] (2): Gdyż cie przezrał Pan tu ná fwiát s krześciánłkich á s takich rodzicow/ iż ich cnot [...] wiele łie ludzi mogło včzyć *RejWiz* A3; *RejPos* 280v.

cum inf „być” jaki, jakim (3): Przy tym też łpráwi á obiáłni y ony ludzi kthore Pan Bog przezrał być łobie godne przez náukę wálżę/ iż łnádniey będą moc zrozumieć łpráwy ty *RejPos* 129v; iuz łie thám wżytki cnoty/ wżytki pocźciwe łpráwy tey pánienki w tym zówárły/ gdyż iá Pan przeźrzeć raczył dołtoynieyłzá być nád wżytkimi inemi łtany niewiełciemi. *RejPos* 271v, 130.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: aby (5), iż (1)] (6): *Leop Act* 22/14; Tego to Sálomoná Pan Bog iefzcze z młodych łat iego przezrał/ iż go rozumem takim obdárzyć raczył/ iż go nikt w nim nie przerownáł. *BielKron* 75v, 188; *CzechRozm* 38; *WujNT* 505; dułze łą obrázem Chryłtułowym/ iáko mowi Apołtoł: ktore przezrał áby były iednegož obrázu z Synem Bożym. *SkarKaz* 349a; [*RozmSzat* g2v].

W połączeniach szeregowych (6): *BielKron* 165; iż łam Pan z iedyności Troyce łwiętey thę łwiętą pánnę z dawná przeźrzeć/ ozdobić/ y vbłogofłáwić raczył. *RejPos* 304, 154; Abowiem w obiecánym Mełiałzu Iezufie łynu łwym/ Bog łam nas przezrał/ obrał/ y vmiłował *CzechRozm* 25; łam w łobie z nieprzebráných bogactw dobroći/ łálki y miłofierdzia łwego/ nas przezrał/ obrał y náznáczył *CzechRozm* 214v, 174.

Zwroty: »sobie przeźrzeć« (4): *PatKaz I* 5; *RejPs* 90v; iż też tego było potrzebá káždęj zmázáney dułzy grzechem pirworodnym/ áby była przyiętá do oney łpołeczności krolełtwá Pánłkiego/ ktorą on łobie z dawná przeźrzeć raczył. *RejPos* 153v, 279v.

»od wieku, z dawná prze(j)źrzeć« [*szyk zmienny*] (6:4): *PatKaz I* 11, 15; Iż nikt iny iedno łam pan iefł nádzyeią wierných/ kthore on od łwiekow przezrał ku łwey chwale. *LubPs* Q2v *marg*; *RejAp* BB5; *RejWiz* A3; Bo tak Paweł s. nápiłá: Iż ktore z dawná przezrał/ tych do łiebie powołał/ á ktorych powołał tyłz y vbłogofłáwił. [*Vulg Rom* 8/30] *RejPos* 238v, 153v, 304; Bog Adámá łtworzył nietylko áby zágináł/ ále go też od łwieku ná zátrácenie przezrał *WujJud* 217v; *LatHar* 672.

Szeregi: »przejrzeć i naznaczyć (a. przenaznaczyć)« = *praescire et praedestinare* *Vulg* (3): Iuz ci go [*Łokietka*] Pan Bog przezrał y náznáczył/ y prozne łwary náłze *MycPrz* II B[3]; Tákci mowiá

wfzyŝcy Kátholiccy káznodzieie Chrzeŝcijiánŝkim ludziom: Acz was Pan Bog przeyrzał y náznáczyl ábyŝcie byli zbáwieni *WujNT* 505, *Rom* 8/29. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»przeźrzeć i (a) obrać« (5): *PatKaz I* 5; náznáczywfzy niewinná krwiá podwoie náŝze/ áby nas iuź przeźrzał y obrał lud łobie wybrány *RejPos* 141, 184, 305; *LatHar* 548. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»przejrzyć a postanowić« (1): *RejZwierc* 190v *cf* *przejrzyć na czym*.

»przeźrzeć a powołać« (1): A nic ŝie nie dziwuy ípráwam Páńŝkim/ á trway w łtołóŝci [!] łwey w powołániu łwoim/ iáko cie tu ná łwiecie przeźrzeć á powołać raczył. *RejPos* 280v.

8. O Bogu: Przedwiecznie zrzádzić, postanowić; praescire, providere Vulg; velle Mącz [*w tym: kogo, co (52)*] (57) : *PatKaz II* 66; Iuŝch tedy mozymy zrozumyecz yako bog oduckow przeźrzał narodenye they maryey panny náŝwzyath *PatKaz III* 92; Iuź iedzmy w imię boże gdy tak przeyrzyć raczył *RejJóz P6v*, I6; *MurzHist* Ev; iuź Bog przeźrzał ŝmierć moię y iego żywot/ ktore da kiedy on chce káždemu/ bo to iego dáry *BielKron* 148; *Mącz* 341a; *RejPos* 11, 34, 42, 136v, 148v (8); *MycPrz I* A4v, Bv; Anyoł iey odpowiedział, iż ták Pan Bog przeyrzał. *ArtKanc* A3v; O Pánie IEzu Chryŝte/ źwierciadło iáŝnoŝci wieczney [...] włpomni ná ono vžalenie twoie/ ktoreŝ miał w Boŝkim łercu twoim/ gdyŝ w źwierciadle naiáŝnieyŝzego Máieftatu twego przeyrzał náznáczenie do żywotá wiecznego wybránych twoich *LatHar* 294; [*AgrWykład* 38/119].

przeźrzeć komu cum inf (1): Zeby corká, iefli iey Bog przeyrzał íŝć zá máž, Miááá połag *CiekPotr* B2v.

przeźrzeć czym (6): *MrowPieŝ ktv* [2 r.]; Y ktemu yeŝŝcze nye yedne piersi dal [...] aby ŝnadź yeŝŝliby bliźnyęta były/ koźde z ołobná łwe myáło s czegoby piło [...] Mądrze tedy Pan á ŝtworzycyel náŝ opátrznóŝciá to przeyrzał *GliczKsiąź* D2v; Ale to Pan Bog przeyrzał łáŝká łwoiá/ gdy Fáraóná łkarał niemocá/ iż ŝie iey nie dotykał. *BielKron* 11; *RejPos* 133v; *ArtKanc* N10v.

przeźrzeć o kim (1): Iź Bog o nas coŝ lepŝzego przeyrzał/ áby bez nas [*Gedeon, Bawak i inni*] dołkonáley zapláty nie wźięli. *WujNT Hebr* 11/40.

Ze zdaniem dopełnieniowym [*w tym: z zapowiednikami: to (10), tak (2), ono (1); iż, że (12), aby (4), zaimek względy (1)*] (17): *RejPs* 166; *KromRozm II* hv; *BielKron* 36; przeyrzał tho Bóg/ że moiá chuda itęź nikczemna w Koŝciele iego poŝługá/ miááá być od Kácérzow tá potwarzą háńbióná *OrzQuin* G4v; Pan wyrzuciwfzy go w gniewie łwoim od oblicznoŝci łwoiey/ vžalił ŝie go potym/ y przeźrzał tho w Boŝkich táiemnicach łwoich/ iż czyniáć doŝyć Dekretom łwoim/ nielza było ledá iáko onego nędzniká záŝię w łáŝkę przyiáć. *RejAp* 1, 128v; *RejPos* 3, 16, 17v, 53v, 129v (10); Abowiem ták to przeźrzał Pan Bog/ áby przez tákowe niezgody y íprzećiwieńŝtwá/ tym więcey prawdá ŝie pokázowáá *WujJudConf* 129v; *WujNT* 464 marg.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia w zdaniu głównym [*w tym: zaimek względy (3), iż (1), aby (1)*] (5): Bog wieczny á wŝŝechmocny Pan narodu ludzkiego/ Raczył przeyrzyć mocá Boŝtwá náŝwięťŝego/ Stan człowieczy iáko miał żyć ku wieczney tci iego. *MrowPieŝ ktv* [*idem* (2)] *ktv*, A2v; A ták ten wŝŝechmogácy Pan/ przeźrzawŝzy omyłnoŝć ŝwiátá nędznego/ iż ŝię záwždy miał vnoŝić zá wymyŝłem łwoim [...] nám tę ŝwięťá Ewányeliá zołtáwić raczył *RejPos* 119;

Oycze wiekuiſtey czći godny/ przyſzlá godziná/ którą od wieku przeżyřzał/ áby ná chwilkę poległ
zwierzchu ſługá twoy/ á przedię v ciebie záwždy żył wewnátrz *LatHar* 591.

Przysłowie: Co Bóg przeżyřzał/ to ſye iuz nigdy nie odmieni *KochPieś* 75; *KochFrag* 52.

Zwroty: »z dawna (a. dawno) przeźrzeć« [szyk zmienny] (8): 139 pſalm Iáko zdawná pan przeżyřzał
przypátki ludzkie á iáko bez woley iego [nic ſię ſtać nie może]. *RejPs* Ff7v; *RejJóz* O7v; Dawno to
ták był bog przeźřzał/ y przez Dawidá znákomicýe obyáwił/ iż vřtmye zakon krzeſciyáńſki przez
Apoſtoły wſłyřtkyemu ſwiátu myál być podan *KromRozm II* hv; *BielKron* 36; *RejPos* 16, 53v, 154;
PowodPr 29.

»przeźrzeć przyszłe rzeczy [czyje]« (1): ALe ná bezbożne aż do końcá bez miłofierdzia gniew
przypadł Bo [Bog] przeźřzał á przewidział y przyſzłe rzeczy ich [*Praesciebat enim et futura illorum*]
Leop Sap 19/1.

»przeźrzeć sobie« (1): iż on [Bóg] nigdy nic dármo vczynić nie raczył/ á ná żadne mieýſce dármo
nie ſzedł aż pirwey przeźřzał á przepátrzyć ſobie raczył/ co tám ſpráwić á vczynić miál *RejPos* 308.

»od wieku prze(j)źrzeć« [szyk zmienny] (4): Abowiem pan bog ieſſcze był odwiekow to przezřzał
iż miał zeſłác odkupienie ludowi ſwemu *RejPs* 166, 164v; Ták to Bóg przeżyřzał od wieku *KochPieś*
9; *LatHar* 591.

Szeregi: »przeźrzeć a przepatrzeć« (1): *RejPos* 308 cf »przeźrzeć sobie«.

»przeźrzeć a przewidzieć« (1): *Leop Sap* 19/1 cf »przeźrzeć przyszłe rzeczy«.

»przeźrzeć i zřządzić« (1): gdy ſię przybliżála zbáwienná ſmierć twoiá/ którą od wiekow w Bořkim
řercu twym przeźřzał y zřządził. *LatHar* 289.

9. *Przewidzieć; praescire Mącz; cognoscere HistAl; constituere, praesentiscere, praevidere, pervidere, providere Mącz* [w tym: kogo, co (21)] (26) : drzewiey niź wodá potopu zákryłá ziemię
ciebiem przifzłego przeyrzał *HistAl* L2; piřzá iż [Jonichus] Aſtronom niepoſpolity/ który napirwey
biegow niebieſkich ſpráwę obaczył/ przez którą przeźřzał y náuczył wřchod y zachod czterzech
przednieýřzych kroleřtw ná ſwiecie [tj. że cztery króleřtwa powſtaną i upadną] *BielKron* 6; *Praecipere cogitatione, Przeźrzeć/ Obaczić przed tym. Mącz* 36c, 495a; *RejPos* 150.

przeźrzeć w kim (1): Pan [...] z dawná w nas przeźřzał ten niedořtátek wiáry *RejPos* 131.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem: to (3); iż (3), zaimek względný (2)] (5):
Mącz 373b, 413b, 495a; Prorocy oni ſwięci to byli z dawná przeźřzeli/ iż áni ony ofiáry zakonu
řtárego/ áni żadna krew/ którą rozmáicie wylewáli/ ofiárując á vřlágájąc gniew Bogá oycá ſwego/
tego przeiednáć nie mogliá nigdy temu nędznemu narodowi ludzkiemu *RejPos* 89, 128v.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia bliźszego w zdaniu głównym (1): A [...] więcz prorok tu przezřzawřzi ſtádło wtore iż miało przyřć: mowi tu z radořciá *WróbŽółt* aa4.

Przysłowie: Koniec przeźřzy niź co pocznieřz *BierEz* H3v.

Zwroty: »z daleka przeźrzeć« (1): wielką praczá nářz wřzechmogácy Pán podiáć raczył dla zbáwienia
nářzego/ niechciál thez tego ni w niczym zániechác/ áni opuřcić w náukach ſwoich/ áby był thego
z dáléká przeźrzeć nie miał/ czoby było przekázić miało zbáwieniu człowieczemu *RejPos* 128v.

»dawno, z dawna, z dawnych czasow przeźrzeć« = *dudum praescire Mącz* (3:2:1); *PatKaz II* 87;
Iam dudum ego ista praevidi praesensique, Dawnom ya to przeźřzał/ widziałem że ták miało być.

Mącz 383c, 373b; iż ácz było wiele piśmá [...] o wśytkich śprawach iego/ ktore z dawnych czałow Prorocy y Pátriárchowie przez Duchá s. byli przeźrzeli *RejPos* 135, 47v, 89.

»prze(j)źrzeć przez Ducha św, Duchem św. (sprawiony), w Duchu św.« [szyk zmienny] (3:2:1): *RejAp* 186v; Pátrzayże co tu Prorok przeyrzał Duchem s. śprawiony *RejPos* 15; Bo śluchay Ezaiáľzá iáko to przeźrzáł przez Duchá ś. *RejPos* 118v, 47v, 135 [2 r.].

»przejźrzeć przedtym« (2): Aliquid animo videre, Báćzić co/ przeyrzec przed tym. *Mącz* 494a, 383c.

»przeźrzeć przyszłe rzeczy itp.« = *futura praevidere* *Mącz* [szyk zmienny] (4): Bo to iest nie leda czo przeyrzec przyśłze rzeczy *RejFóz* K4; *BibRadz* I 5d marg; *Mącz* 495a; Abowiem y Dawid on Prorok wielki przeyrzawśzy iuz w Duchu świątym thy przyśłze rośkośzy o kthorych tu śłyźymy/ woła do Pána *RejAp* 186v.

Szeregi: »przejźrzeć a domyślać się« (1): Animo providere et praesentiscere aliquid, Przejźrzeć á domyślać fie nieczego przed tym. *Mącz* 383c.

»przejźrzeć, (prze)obaczyć« (2): Constituere quid accidere posset, przeyrzec obaczyć co by fie mogło przigodzić. *Mącz* 413b; *Futura praevidere*, Prziśłze rzeczy przeyrzec/ przeobaczyć. *Mącz* 495a.

10. Przebaczyć, puścić w niepamięć; ignoscere *Vulg, Mącz; concedere, conivere, indulgere, pati* *Mącz* (23) : Pati et concedere, id est, conivere, Przeźrzeć. *Mącz* 45b.

przeźrzeć co (14): Śłyszác Luter dobrá powieść/ ślawę y záchowanie o krolu Angielśkim radował fie śtego/ przeto kniemu piśáł pokornie prośząc/ áby mu zá złe niemiał/ iż go przedtym nieiák [!] popędliwym piśánim śwym ku gniewu poruśzył znawodu niekthorych/ máiąc o nim tę nádzieię/ áby mu to śwym rozumem przeyrzał pámiętáiąc ná to/ iż iest człowiek śmiertelny *BielKron* 204; *Accipienda et Mussitanda iniuria adolescentum est*, Muśy cierpieć/ Milczeć/ Táić/ Przejźrzeć Zátrzeć krziwdę młodych ludzi *Mącz* 239d, 169a; Pánie Przejźrzy me głuśftwá/ á potwierdz vfánie. *GrabowSet* Iv, Tv, V; *CzahTr* F4v; [Stániślaw Świąty ono gwałtowne śwoie y śług śwoich ze wśi wygnánie/ y inśze krzywdy ľáľkáwie mu nie dádzác fie wiele prośić/ przeźrzáł. *DługoszMWilk* B3v]. *Cf* »przejźrzeć występek«.

przeźrzeć czego (4) *Scilicet equidem istuc factum tibi ignoscam, I wierę prawdá miły duźzko/ wiećci tego mam przeyrzec/ mam ći to przepuścić. Mącz* 371d; *GórnDworz* E4; *KarnNap* C3; [*SenatDelib* 166; *SenekaGórn* 129]. *Cf* »przejźrzeć przestępności«.

przeźrzeć czego (po przeczeniu) (3): [*ojcowie popędliwi*] nic práwye dziecyam śwym przeyrzec á przepuścić niechcá *GliczKsiąż* G3v; *RejPos* 200v; [*PamJancz* 158]. *Cf* »przejźrzeć występek«.

przeźrzeć komu, czemu (11): *GliczKsiąż* G3v; A ľędzia gdzieby nieprzejźrzáł tym kthorzy vzdrowieni ľá śłowem iego/ á nie wygładził mnośftwá śporow/ wśłáby ľnadź niezofáło z niezliczney wielkości/ iedno bárzo máło. *Leop* 4. *Esdr* 7/69; *BielKron* 204; *Mącz* 320b, 371d; *GórnDworz* E4; Boże Oycze bądź mi miłośćiwy/ á przeźrzy nędznemu człowieczeńśtwu moiemu *RejPos* 33, 133v, 200v, 202v; *GrabowSet* T; [*SenatDelib* 166; *PamJancz* 158, 213; *SkarŻyw* 913 (*Linde*); Ieśli ia zá onym iego iednym dobrodźieyśtwem powinieném wśelákich iego krzywd iemu przeźrzeć/ czyli ma to iść zá zapláte onéy iego wczynności *SenekaGórn* 129].

przejrzeć w czym (1): Nullam deprecor poenam, Nie proszę aby mi w najmnieyżey rzeczy przeizrzano/ albo pofolgowano. *Mącz* 320b.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Nie pomni proszę/ owfzem oczy swoie Odwroc/ á nie pátrzná wyłtępkí moie: A gdy zásiędziefz ná Sąd oštáteczny/ Przeyzrzy/ o Iezu/ zem ia ták bešpieczny *GrabowSet* O4v; [tak tez ten moy podly dar W.M. moy Mćiwy Pan wdzięcznie y miłościwie przyjąć/ y wczymby proftotá ma wykroczyła przeyzrzeć iáko łudze łwemu ráczył. *KołaKWiek* A2v.]

[*Fraza*: »niech ci przezrzy Pan Bóg«: Bo chociaż drudzy odmieniáią łłowá niektore/ kiedy miáfto tych/ Niech ci przezrzy Pan Bog/ mowiá/ Niechci odpuści *KuczKKat* 229.]

Zwoty: »przejrzeć miłosierdziem, z miłosierdzia« (1:1): Y przeyzrzáł ich wjłtempek miłofierdziem Páńłkim. Przeyzrzyłz też y moy mnieylyz z miłofierdzia łwego. *CzahTr* F4v.

»prze(j)zrzec występek, grzech [w tym: czego (po przeczeniu) (1)], przewinienie, przestępcności (G pl), [winę, winy]« [szyk zmienny] (4:2:1:1): *RejPs* 47; *RejPos* 200v, 202v; przyšiągł nam [Pan] przez łamego liebie/ że chce przełtępcności náłzych przeyzrzeć/ chce náłze cięłzkie grzechy odpuścić *KarnNap* C3; PANNO/ [...] mátko włzechmocnego/ [...] proś záwždy/ By Syn grzech przeyzrzáł káždy *GrabowSet* L2v, T; *CzahTr* F4v [2 r.]; [Naprzod, iż ma za gardłó połóżyć grzywien dziesięć do dwu niedziel, urząd, to jest pana rzácę przejednáć, aby mu tę winę przeyzrzáł *KsięgiSądŁack* 1578 nr 255; włzákże iáko nowiciufzowi á pogáninowi dopiero wiáre biorácemu dla łłábości iego wiáry przeyzrzáł on grzech mowiáć: idz w pokoju *SkarŻyw* 913a (*Linde*); *BielKron* 1597 105].

Szeregi: »przezrzec, (a) odpuścić« [szyk 1:1] (2): A dawlyz vznánie mnie nędznikowi swoiemu/ przeyzrzy á odpuść mnie moy miły Pánie nędzny vpadek moy á przewinienie moie. *RejPos* 202v; *CzahTr* F4v.

»przejzrzec albo pofolgować« (1): *Mącz* 320b cf *przejzrzec w czym*.

»przezrzec, (a, ani) przepuścić« (3): *GliczKsiąż* G3v; *Mącz* 371d; Gdyż wiefz iáko tego grzechu żadnemu łtworzeniu od wiekow przeyzrzec áni przepuścić nie ráczył *RejPos* 200v.

[»nie zamilczec ani przejrzec«: Bo panowie tureccy tak tego przestzegájá, że żadnemu nie zamilczá, ani przejrzá, ktoby jaká szkodę ubogiemu uczynił *PamJancz* 213].

11. Nie chcieć widzieć, nie dostrzegać, przymykać oczy na coś (5) :

przezrzec czego (2): Venia sit, Muśi łie y tego y owego przeyzrzec. *Mącz* 480a; *GórnDworz* T8v.

przezrzec co (1): Kyedi thełz wdom yey przinyełly dwu wylku acz rozumyala ze ye vkradli theda przed łziá tho przeyrzala y [...] yakoli ono przełz palcze patrzacz [lege: patrząc] the⁸⁰ dopułzczila *LibMal* 1554/186.

[*przejrzec czego (po przeczeniu)*: Vzrzyłzli Oflá ábo Wołu brátá łwego á on padł ná drodze/ nieprzeyzrzyłz go/ ále mu go pomożełz zadzwignáć [non despicias, sed sublevabis]. *Leop Deut* 22/4 (*Linde*).]

przezrzec komu (1): nielza byłó ináczey męłzczyznam/ łzukáć tákowych drog [...] iákoby białełgowy powłcięgliwie żyły: á przeyzrzec im tego/ y nieiáko dozwołic/ żeby łie iuz do wlyzthkich inych rzeczy máłó/ ábo nicz godzily: y záwždy czynily opák/ niłzi przyłtoi. *GórnDworz* T8v.

Szereg: »przezrzec i dozwołic« (1): *GórnDworz* T8v cf *przezrzec komu*.

a. *Wzgardzić, odrzucić [kogo] (2)*: TYch ná wšytkim to mi wierz łzczęście nie przeyrzało/ Owłzeki cżego trzebá doftátek podáło *PaprPan* N3; wczás mie ratuy/ pánie/ Iuż mi śił ledwé/ y dułze doftanie: Gdzie mię ty przeyrzyłz iużem dawno w ziemi *KochPs* 208.

[*Szereg*: »przejrzeć a wzgardzić«: Gotowe łerce iego duffáć w Pánie: potwierdzone iełt łerce iego niebędzie porułżony: aż przeyrzy á wzgárdzi nieprzyiaćioły łwoie [*despiciat inimicos suos*]. *Leop Ps* 111/8 (*Linde*).]

12. *Ogarnąć całość myślą, rozumem, pamięcią; perspicere Vulg; recognoscere Mącz [w tym: kogo, co (19)] (27)*: Tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Tedy więcz nie będę połromoczón miły panie kiedy pilnie przeyrzę przykazanie twoie. *WróbŻołt* 118/6; Rozumieyze o łobie żeś ty práwie táki/ Gdybyś chciał włáinie przeyrzeć łwego łtanu znáki. *RejWiz* 194v; żeć theż był Dawid dobrze przeyrzał Bołtwo Páná tego *RejPos* 119v; A wyłrzyłz (iełłic tylko da Bog przeyrzeć) iż [*pisarz listu do Hebreow*] rzecz zácżętą przerwawłzy [...] do niey łie [...] wraca *CzechRozm* 36v.

przeyrzeć do czego (1): Bo nam raczył dáć z łáłki łwey táki wzrok/ táki łłuch/ y mowienie ięzyká náłżego/ iż łie możemy przypátrzyć łwiętemu Bołtwu iego/ á przeyrzeć go wiele áż do łwiętych táiemnic iego. *RejPos* 206.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Placet ne recognoscere peregrinationem nostram, Chcemy przeyrzeć á ná pámieć prziwieść gđziesmy peregrinowáli á wędrowáli/ chodźili *Mącz* 251a.

Szeregi: »przejrzeć a na pamięć przywieść« (1): *Mącz* 251a cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*.

»przeyrzeć a przypatrzeć się« [*szyk 1:1*] (2): Ale tho błogółławione oczy ktore ták pátrzáły/ iáko oczy zwolennikow iego/ iż práwie przeyrzáły á przypátrzyły łie y wwierzyły łwiętemu Bołtwu iego. *RejPos* 207v, 206.

»przeyrzeć a wspomnieć« (1): Iáko y on Ieremiałz Duchem s. zápalony/ gdy był przeyrzał á włpomniał łobie on vpadek iego [= *miasta Jeruzalem*]/ płácząc nad nim iáko wyłławiał ony bogáctwa iego *RejPos* 195v.

Przen (2) :

Zwrot: »przejrzeć okiem (swoim), oczyma« = *osobiście się przekonać (1:1)*: W wyłokim łtanie wšytko dobre kłádzie/ Który fundáment ma łwóy ná upádzie. Co kiedyby ty przeyrzał okiem łwoim/ Frymárczyłby łye dźis ná łwóy łtan zmoim. *ZawJeft* 26; Czuy łię Ewángeliku iesli nie celuiełz/ W złych łprawách Rzymiániná ktorego winuiełz.[...] A iesli w tobie iełt włtyd/ nie poslełz do Rzymá/ Da Bog iż kiedy przeyrzyłz twoimi oczymá. *Prot Cv*.

a. *O wszechogarniającej boskiej naturze i mocy (17)*: Abowiemeś ty iuż y w nápilnieyłlych myłłach mych wielekroć przeyrzał łerce moie *RejPs* 22, 79v, 86v, 95v; Bo ten acz nawyłokołczy Przeyrzij káždęgo wnątrznóczy *RejKup* r7; W iáłności twey dziwnieś przeyrzał náłze nędzne łkrytości. *LubPs* T6v; *RejAp* 31v; *RejPos* 45v, 46, 68v.

przeyrzeć do czego (4): [*Pan*] przeyrzy/ ták iáko o łobie powiádać raczy/ áż do wnątrznóci á pomyłłenia káždęgo *RejAp* 42, 29, 49v; iż on [*Pan*] przeyrzy áż do łercá twego *RejPos* 126.

W połączeniach szeregowych (2): [*Bóg*] Przeyrzy/ przewie y zrozumie káždęgo wnątrznóci *RejJóz* E8v; *RejAp* 49v.

Fraza: »wzrok przeźrzy (*a. przeźrzeć może*), oczy przeźrzały« (2:1): *A oczy twoie przezrzały ielſcze niedoſkonály początek moy/ á ſnadz ták y káżdego człowieká RejPs 206v; Ale iż ten wzrok ſwięty [...] przeźrzeć może aż do nagłębfzych táiemnic ſercá káżdego RejAp 29, 14.*

*** Bez wystarczającego kontekstu (1) : rz/ weyźrzy, przeyźrzy, przyyźrzy, doyźrzy. JanNKar G2v.

Synonimy: 2. dostrzec, objąć, ogarnąć; 4. popatrzeć, spojrzeć; 6. opuścić, pominąć, przebaczyć; 7. mianować, naznaczyć, nominować, obrąć, posadzić, powołać, wybrać, wysadzić; 8. postanowić, ukształtować, zrzędzić; 9. przebaczyć, przeobaczyć, przewiedzieć; 10. darować, odpuścić, pofolgować, przebaczyć; 11.a. odrzucić, wzgardzić; 12. ogarnąć, pojąć, zrozumieć.

Formacje współrdzenne cf 3. ŹRZEĆ.

Cf PRZEŹRZANY, PRZEŹRZENIE

DDJ